

**НАЦІОНАЛЬНА КОМІСІЯ, ЩО ЗДІЙСНЮЄ ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ
У СФЕРАХ ЕНЕРГЕТИКИ ТА КОМУНАЛЬНИХ ПОСЛУГ**

РЕЗУЛЬТАТИ МОНІТОРИНГУ
функціонування ринку природного газу
за I квартал 2023 року

2023

Статтею 20 Закону України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» передбачені повноваження НКРЕКП щодо здійснення моніторингу, зокрема, функціонування ринку природного газу, який забезпечується шляхом проведення аналізу та оцінки ряду параметрів (показників).

Ці результати підготовлено на виконання вимог статті 24 Закону України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг», статті 4 Закону України «Про ринок природного газу» та постанови НКРЕКП від 14.09.2017 № 1120 «Про затвердження Порядку здійснення Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, моніторингу ринків у сферах енергетики та комунальних послуг».

Інформація в цих результатах сформована на основі даних, отриманих НКРЕКП від суб'єктів ринку природного газу відповідно до затверджених форм звітності та на офіційні запити НКРЕКП протягом періоду моніторингу.

Отримані дані можуть бути змінені (відкориговані) суб'єктами ринку природного газу після завершення періоду моніторингу.

Ціни, наведені в цих результатах, є середньозваженими.

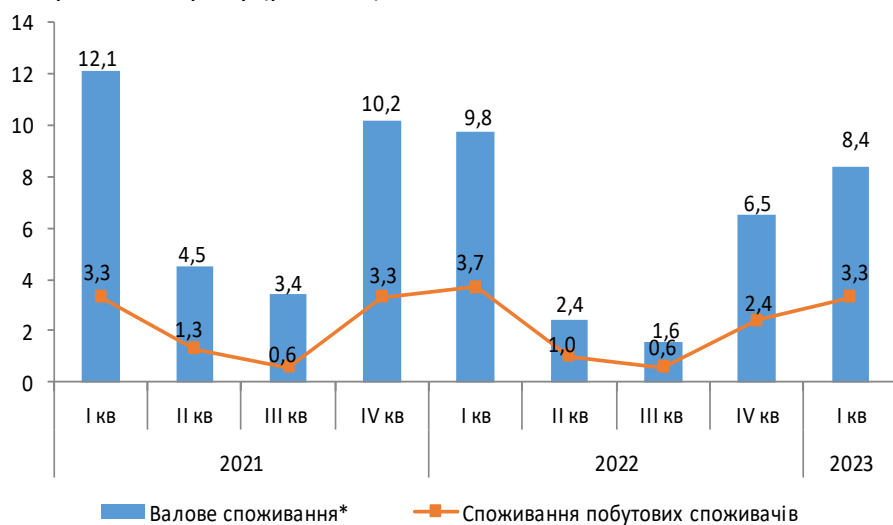
Зміст

1. Загальний опис ринку природного газу	4
1.1. Споживання.....	4
1.2. Видобуток	5
1.3. Імпорт та експорт.....	5
2. Оптовий ринок природного газу України.....	5
3. Роздрібний ринок природного газу України	100
4. Конкуренція.....	13
5. Короткий огляд європейських газових ринків	13

1. Загальний опис ринку природного газу

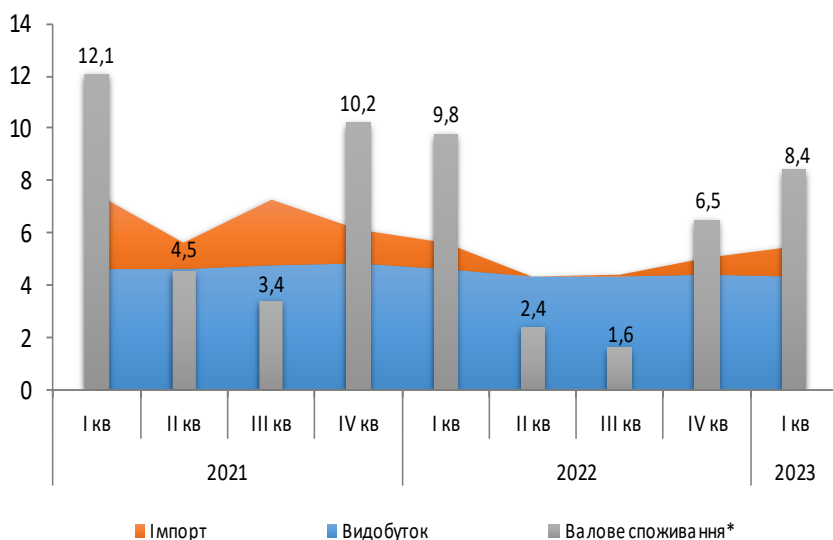
1.1. Споживання

Обсяг валового споживання природного газу у I кварталі 2023 року становив 8,4 млрд м³, що на 29 % більше ніж у попередньому кварталі та на 14 % менше ніж в аналогічному періоді попереднього року (рис. 1.1).

* без урахування обсягів видобутку природного газу невизначеного власника

Рис. 1.1. Динаміка обсягів валового споживання та споживання побутових споживачів, млрд м³

* без урахування обсягів видобутку природного газу невизначеного власника

Рис. 1.2. Динаміка обсягів споживання, видобутку та імпорту природного газу, млрд м³

Обсяг споживання природного газу побутовими споживачами у I кварталі 2023 року зріс на 38 % порівняно з попереднім кварталом та на 11 % зменшився у порівнянні з аналогічним періодом попереднього року. Частка обсягу споживання побутових споживачів у загальному обсязі валового споживання у I кварталі 2023 року становила 39 %, що на 2 % більше в порівнянні з попереднім кварталом та на 1 % більше ніж в аналогічному періоді 2022 року.

Споживання природного газу протягом року є нерівномірним у зв'язку із сезонними коливаннями. Для забезпечення потреб споживачів у період високого попиту на газ та з метою покриття додаткового попиту в опалювальний період, необхідний обсяг природного газу відбирається з газосховищ. Протягом сезону із низьким попитом надлишок видобутого та імпортованого газу закачується до підземних газосховищ.

Так, високий попит на природний газ у I кварталі

2023 року (рис. 1.2) покривався за рахунок імпортованого природного газу, природного газу власного видобутку та природного газу, відібраного із підземних газосховищ. У I кварталі 2023 року обсяги видобутого та імпортованого природного газу покривали 65 % валового споживання, а в аналогічному періоді 2022 року – 58 %.

1.2. Видобуток

Обсяг видобутку¹ природного газу (без врахування обсягів видобутку, переданого до мереж Операторів ГРМ) у I кварталі 2023 року зменшився на 86 млн м³ (або на 2 %) порівняно з попереднім кварталом та на 250 млн м³ (або на 5 %) у порівнянні з аналогічним періодом минулого року та становив 4,3 млрд м³.

1.3. Імпорт та експорт

Загальний обсяг закупленого природного газу за кордоном у I кварталі 2023 року становив 966,9 млн м³, з якого 894,9 млн м³ (93 %) – імпорт природного газу, 72,0 млн м³ (7,0 %) – обсяг природного газу, який було закачано до підземних газосховищ у митному режимі митного складу².

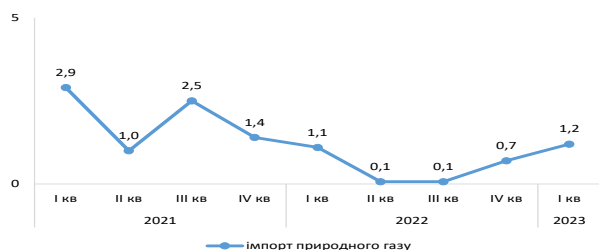

Рис. 1.3. Динаміка обсягів імпорту природного газу, млрд м³

Крім цього, у I кварталі 2023 року 262,7 млн м³ природного газу, який зберігався в газосховищах у митному режимі митного складу, було переведено в митний режим імпорту³. Таким чином, загальний обсяг імпорту природного газу у I кварталі 2023 року становив 1,2 млрд м³, що на 507,0 млн м³ більше ніж у попередньому кварталі та на 71,4 млн м³ більше

ніж у I кварталі 2022 року (динаміка обсягів імпорту наведена на рис. 1.3).

Кількість імпортерів у I кварталі 2023 року становила 6 суб'єктів, що на 11 суб'єктів менше у порівнянні з IV кварталом 2022 року. При цьому загальна кількість замовників послуг транспортування, які використовували потужність міждержавних з'єднань у напрямку країни ЄС – Україна у I кварталі 2023 року, становила 19 суб'єктів.

У I кварталі 2023 року експорт природного газу не здійснювався з огляду на дію постанови Кабінету Міністрів України від 27.12.2022 № 1466 «Про затвердження переліків товарів, експорт та імпорт яких підлягає ліцензуванню, та квот на 2023 рік», якою встановлена заборона на експорт природного газу.

2. Оптовий ринок природного газу України

Ціна, яка сформувалася на оптовому ринку природного газу України, у I кварталі 2023 року зменшилась на 32 % у порівнянні з попереднім кварталом і становила 9 027 грн/тис. м³, а у порівнянні з аналогічним періодом попереднього року зменшилась на 23 % (рис. 2.1).

¹ Товарний природний газ.

² Митний склад – це митний режим, відповідно до якого іноземні або українські товари зберігаються під митним контролем із умовним повним звільненням від оподаткування митними платежами та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності (стаття 121 глави 20 Митного кодексу України).

³ Митний режим імпорту (імпорт) – це митний режим, відповідно до якого іноземні товари після сплати всіх митних платежів, встановлених законами України на імпорт цих товарів, та виконання всіх необхідних митних формальностей випускаються для вільного обігу на митній території України (стаття 74 глави 13 Митного кодексу України).

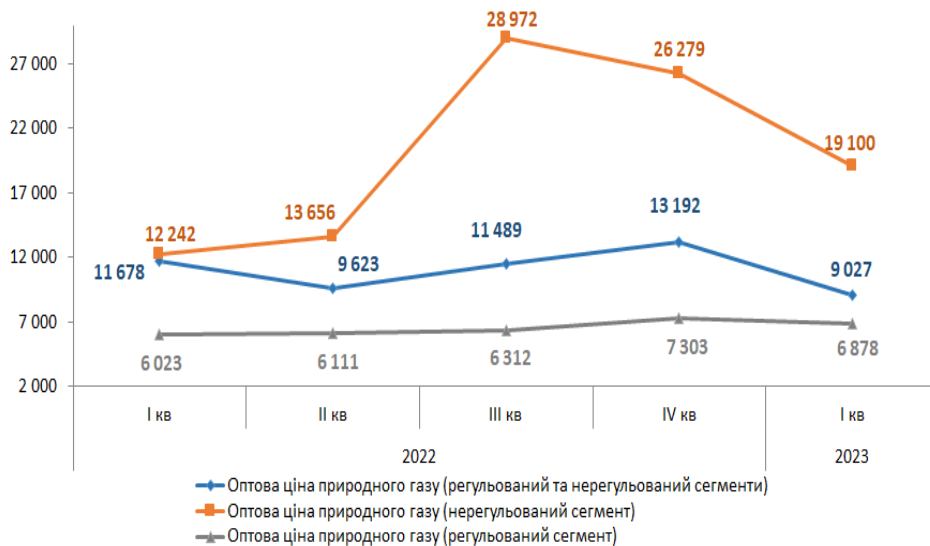

Рис. 2.1. Динаміка оптових цін на ринку природного газу, грн/тис. м³ (без ПДВ)

Слід зазначити, що на основі аналізу чинників, які впливали на формування оптової ціни, оптовий ринок природного газу України умовно поділяється на два сегменти: регульований та нерегульований.

Регульований сегмент оптового ринку природного газу у I кварталі 2023 року функціонував згідно зі статтею 11 Закону України «Про ринок природного газу», постановою

Кабінету Міністрів України від 06.03.2022 № 222 «Про затвердження Положення про покладення спеціальних обов'язків на суб'єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу» (далі – Положення про ПСО 222) та постановою Кабінету Міністрів України від 19.07.2022 № 812 «Про затвердження Положення про покладення спеціальних обов'язків на суб'єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу щодо особливостей постачання природного газу виробникам теплової енергії та бюджетним установам» (далі – Положення про ПСО 812).

Положенням про ПСО 222 у рамках оптового ринку природного газу було покладено спеціальні обов'язки:

на АТ «Укргазвидобування» і Державне акціонерне товариство «Чорноморнафтогаз» – щодо продажу природного газу, а на НАК «Нафтогаз України» – щодо формування ресурсу природного газу для побутових споживачів і виробників теплової енергії шляхом придбання такого газу на умовах, передбачених цим Положенням;

на НАК «Нафтогаз України» – щодо забезпечення ТОВ «Газопостачальна компанія «Нафтогаз Трейдинг», ТОВ «Газопостачальна компанія «Нафтогаз України», у тому числі як постачальника «останньої надії», ресурсом природного газу, необхідним для забезпечення виконання спеціальних обов'язків згідно з цим Положенням, на умовах, передбачених цим Положенням;

на ТОВ «Газопостачальна компанія «Нафтогаз Трейдинг» – щодо забезпечення реалізації природного газу за договорами з постачальниками природного газу побутовим споживачам на умовах, передбачених цим Положенням;

на ТОВ «Газопостачальна компанія «Нафтогаз України» – щодо продажу природного газу операторам газорозподільних систем на умовах, передбачених цим Положенням, з 01 червня 2022 року.

Положенням про ПСО 812 було покладено, зокрема, спеціальні обов'язки на НАК «Нафтогаз України» щодо забезпечення ТОВ «Газопостачальна компанія «Нафтогаз Трейдинг» та ТОВ «Газопостачальна компанія «Нафтогаз України» ресурсом природного газу, необхідним для забезпечення виконання спеціальних обов'язків згідно з цим Положенням, на умовах, передбачених цим Положенням.

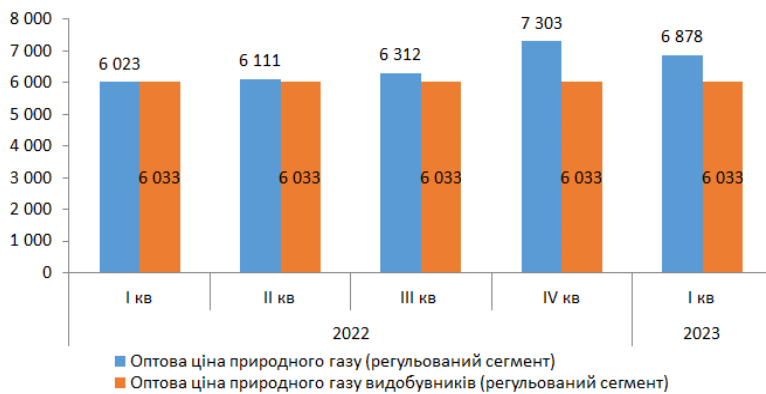

Рис. 2.2. Динаміка оптових цін на регульованому сегменті оптового ринку природного газу, грн/тис. м³ (без ПДВ)

періодом минулого року не змінилася.

Оптова ціна природного газу на нерегульованому сегменті оптового ринку природного газу у I кварталі 2023 року склала 19 100 грн/тис. м³ (без ПДВ), що менше на 7 179 грн/тис. м³ (або на 27 %) ніж у IV кварталі 2022 року та на 6 858 грн/тис. м³ (або на 56 %) більше у порівнянні з аналогічним періодом попереднього року (рис. 2.3).

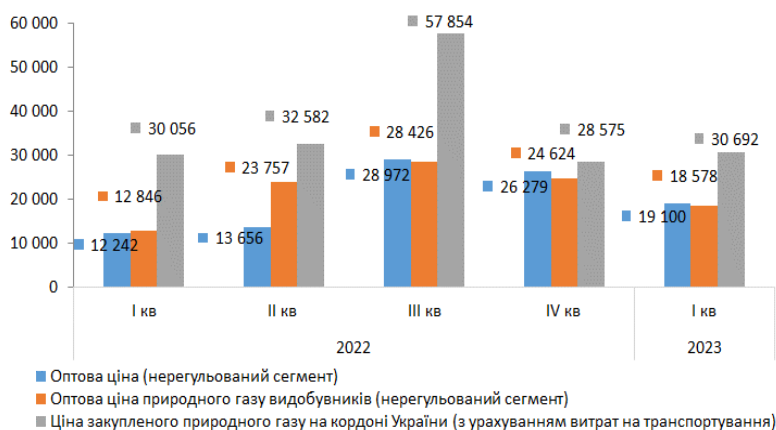

Рис. 2.3. Динаміка оптових цін на нерегульованому сегменті оптового ринку природного газу, грн/тис. м³ (без ПДВ)

2023 року зменшилась на 6 046 грн/тис. м³ (або на 25 %) у порівнянні з IV кварталом 2022 року та збільшилась на 5 732 грн/тис. м³ (або на 45 %) порівняно з I кварталом 2022 року і становила 18 578 грн/тис. м³.

Таким чином, аналіз оптового ринку природного газу свідчить, що ціни на природний газ в Україні знижувались, починаючи з IV кварталу 2022 року, слідуючи тенденціям європейських хабів, де ціни стримували від зростання помірні температури в Європі та високі рівні запасів газу.

Крім того, на зниження ціни вплинула заборона експорту природного газу відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 27.12.2022 № 1466 «Про затвердження переліків товарів, експорт та імпорт яких підлягає ліцензуванню, та квот на 2023 рік», що дало змогу накопичити достатній ресурс природного газу в газосховищах та забезпечити задоволення внутрішнього попиту на природний газ.

Регламентом ЄС від 19.12.2022 № 2022/2576 про посилення солідарності шляхом кращої координації закупівель газу, надійних контрольних цін і обміну газом через кордони («Регламент Солідарності»), який діє з 30 грудня 2022 року по 30 грудня 2023 року, було запроваджено процедуру спільної закупівлі природного газу.

У першому кварталі 2023 року Європейський Союз повідомив про намір зробити перші кроки на світовому ринку природного газу як картель покупців, прагнучи знизити ціни на енергоносії та

Оптова ціна природного газу на регульованому сегменті ринку у I кварталі 2023 року становила 6 878 грн/тис. м³ (без ПДВ), що на 6 % нижче ніж ціна у IV кварталі 2022 року та на 14 % вище ніж у аналогічному періоді минулого року. Ціна оптового продажу природного газу АТ «Укргазвидобування» для НАК «Нафтогаз України» у I кварталі 2023 року становила 6 033 грн/тис. м³ (без ПДВ) (рис. 2.2) та порівняно з попереднім кварталом та аналогічним

Ціна закупленого природного газу на кордоні України (з урахуванням витрат на транспортування) у I кварталі 2023 року порівняно з попереднім кварталом збільшилась на 7 % та становила 30 692 грн/тис. м³. Водночас порівняно з I кварталом 2022 року ціна закупленого природного газу на кордоні України зросла на 2 %.

Оптова ціна природного газу газовидобувних підприємств на нерегульованому сегменті ринку природного газу у I кварталі

забезпечити стабільні поставки. Перший тендер спільної закупівлі газу країнами ЄС на платформі AggregateEU відбувся у другому кварталі 2023 року, на якому вдалося узгодити 100 % запитуваного обсягу газу з поставкою до України, в обсязі 2 млрд м³.

З метою балансування газотранспортної системи оператор ГТС здійснює балансуючі дії. У разі якщо замовники послуг транспортування у встановлені законодавством терміни не врегулювали свій негативний/позитивний небаланс, до них згідно із законодавством застосовується плата за добовий небаланс:

якщо обсяг добового небалансу замовника послуг транспортування природного газу за газову добу є позитивним, то вважається, що замовник послуг транспортування природного газу на підставі попередньої згоди, наданої на умовах договору на транспортування природного газу, продав оператору газотранспортної системи природний газ в обсязі добового небалансу і, відповідно, має право на отримання грошових коштів від оператора газотранспортної системи в розмірі плати за добовий небаланс;

якщо добовий небаланс замовника послуг транспортування природного газу за газову добу є негативним, то вважається, що замовник послуг транспортування природного газу на підставі попередньої згоди, наданої на умовах договору на транспортування природного газу, придбав природний газ в оператора газотранспортної системи в обсязі добового небалансу та повинен сплатити оператору газотранспортної системи плату за добовий небаланс.

Плата за добовий небаланс має відображати витрати та враховувати вартість вчинення балансуючих дій оператором газотранспортної системи, а також величину коригування.

Плата за добовий небаланс для замовника послуг транспортування природного газу розраховується без урахування величини коригування (у сторону збільшення при негативних небалансах та в сторону зменшення при позитивних небалансах), якщо обсяг добового небалансу не перевищує допустиме відхилення від обсягів природного газу, поданих на точках виходу (позитивний небаланс) або точках входу (негативний небаланс).

Для цілей розрахунку плати за добовий небаланс застосовується маржинальна ціна придбання/продажу.⁴

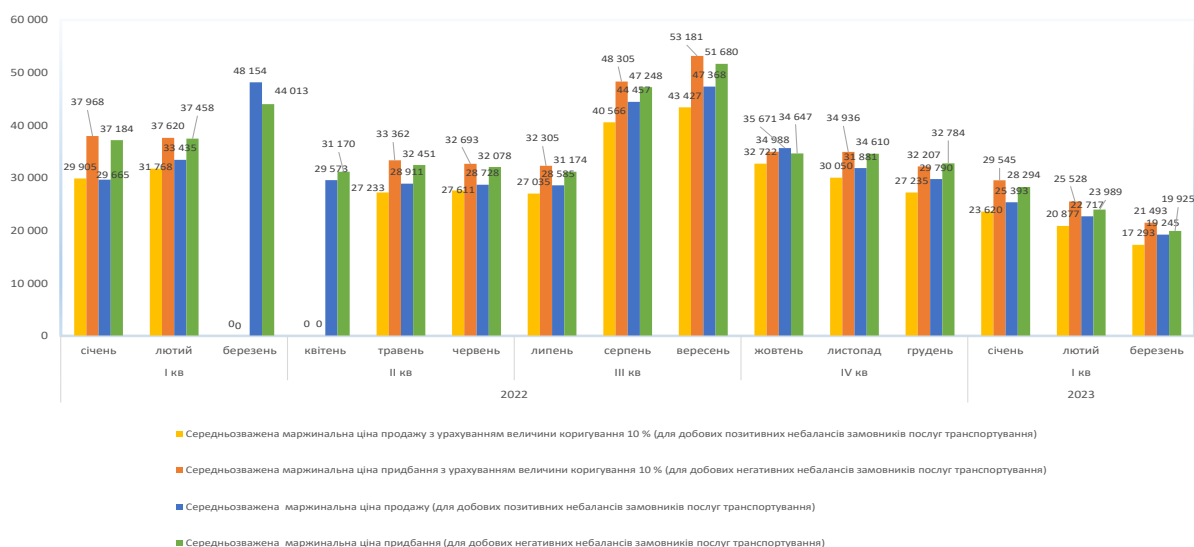

Рис. 2.4. Динаміка маржинальної ціни придбання/продажу природного газу для негативних/позитивних небалансів більше та менше величини допустимих відхилень, грн/тис. м³ (без ПДВ), транспортування, у яких виникали небаланси

⁴ Відповідно до вимог наказу Міненерго від 07.03.2022 № 110 (із змінами) у період з 01 березня 2022 року по 30 квітня 2022 року визначення вартості всього обсягу добового небалансу здійснюється без застосування цінового коригування.

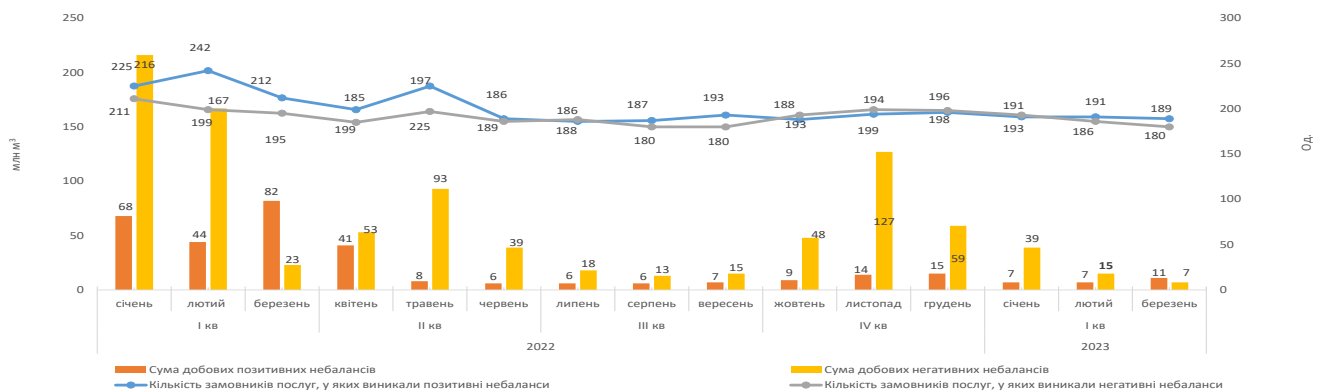

Рис. 2.5. Динаміка добових позитивних/негативних небалансів та кількість замовників послуг транспортування, у яких виникали небаланси

У I кварталі 2023 року сума добових позитивних небалансів зменшилась на 34 % в порівнянні з IV кварталом 2022 року та була майже у 8 разів меншою у порівнянні з відповідним періодом попереднього року (рис. 2.5). Водночас сума добових негативних небалансів у I кварталі 2023 року зменшилась майже в 4 рази порівняно із сумою добових негативних небалансів у IV кварталі 2022 року та майже в 7 разів у порівнянні з I кварталом попереднього року. Слід зазначити, що частка добових негативних небалансів у валовому споживанні природного газу у I кварталі 2023 року становила 1 % (4 % – у IV кварталі 2022 року та 4,2 % – у I кварталі 2022 року).

На зменшення суми добових негативних небалансів вплинуло прийняття НКРЕКП постанови від 31.01.2023 № 182 «Про затвердження та внесення змін до деяких постанов НКРЕКП». Відповідно до внесених до Кодексу газотранспортної системи та Типового договору транспортування природного газу змін з 01.02.2023 до суми добових негативних небалансів не включаються несанкціоновані відбори природного газу.

Кількість замовників послуг транспортування, які потрапляли в небаланси у I кварталі 2023 року, становила 260 суб'єктів (у IV кварталі 2022 року – 242). При цьому загальна кількість активних замовників послуг транспортування у I кварталі 2023 року становила 357 суб'єктів, з яких 73 % потрапили в позитивні та негативні небаланси.

Впровадження виробництва біометану в Україні та огляд розвитку біометану в ЄС

У I кварталі 2023 року виробництво біометану було відсутнє. Запуск першого біометанового заводу із загальною потужністю 3 млн м³ у рік відбувся у квітні цього року в Чернігівській області.

На сьогодні розглядають можливість виходу на ринок біометану 12 агрохолдингів, які планують будівництво близько 30 біометанових заводів із загальною потужністю понад 220 млн м³ біометану в рік. Більшість з них це компанії, які на сьогодні є власниками біогазових комплексів і займаються виробництвом електроенергії по «зеленому» тарифу.

За оцінками Біоенергетичної асоціації України у 2030 році загальне виробництво біометану в Україні може досягти 1 млрд м³/рік.

Слід також звернути увагу на розвиток біометану в ЄС. Так у ЄС існує потенціал до 2030 року збільшити виробництво біометану до 41 млрд м³ на рік, у 2021 році було вироблено 18,4 млрд м³. До 2050 року обсяг виробництва біометану може досягти 40 – 60% обсягу імпорту природного газу до країн ЄС. Станом на квітень 2023 року в ЄС працюють 1322 виробництва біометану.

3. Роздрібний ринок природного газу України

Роздрібна ціна на природний газ для побутових споживачів у I кварталі 2023 року майже не змінилась порівняно з IV кварталом 2022 року та становила 6 493 грн/тис. м³. У порівнянні з аналогічним періодом 2022 року ціна на природний газ була меншою на 74 грн/тис. м³, що становить близько 1 % (рис. 3.1).

За результатами моніторингу вебсайтів постачальників природного газу у I кварталі 2023 року мінімальна ціна на природний газ, який постачався побутовим споживачам на умовах базової річної пропозиції, становила 7,70 грн за м³, максимальна – 9,99 грн за м³.

Роздрібна ціна природного газу для непобутових споживачів у I кварталі 2023 року знизилась на 26 % порівняно з попереднім кварталом та з аналогічним періодом попереднього року і становила 11 851 грн/тис. м³ (регульований та нерегульований сегменти).

Протягом I кварталу 2023 року роздрібна ціна для непобутових споживачів поступово знижувалась, так у лютому 2023 року ціна на природний газ знизилась на 12 % порівняно з січнем, а у березні знизилась на 4 % порівняно з лютим (рис. 3.2).

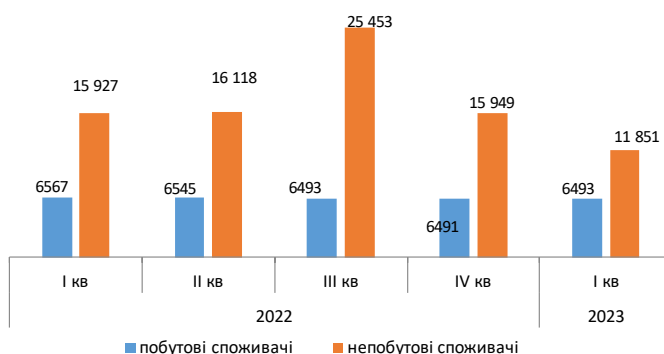

Рис. 3.1. Динаміка цін на роздрібному ринку природного газу (без урахування тарифів на транспортування та розподіл природного газу та ПДВ), грн/тис. м³

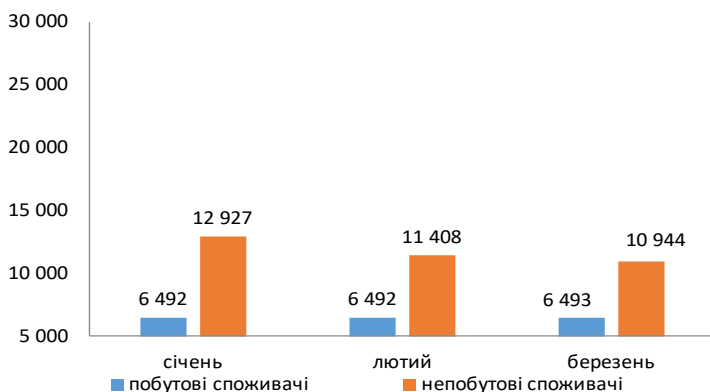

Рис. 3.2. Динаміка цін на роздрібному ринку природного газу (без урахування тарифів на транспортування та розподіл природного газу та ПДВ), грн/тис. м³

щодо забезпечення постачання природного газу передбачених цим Положенням;

- ТОВ «Газопостачальна компанія «Нафтогаз Трейдинг» – щодо постачання природного газу тепловим електростанціям та теплоелектроцентралям до 31 серпня 2023 року на умовах, передбачених цим Положенням.

Положенням про ПСО 812 покладено, зокрема такі спеціальні обов'язки:

- ТОВ «Газопостачальна компанія «Нафтогаз Трейдинг» постачає з 1 вересня 2022 року по 31 серпня 2023 року (включно) природний газ виробникам теплової енергії на підставі договору за цінами та на умовах, визначених цим Положенням;

- ТОВ «Газопостачальна компанія «Нафтогаз Трейдинг» постачає з 01 вересня 2022 року по 31 серпня 2023 року (включно) природний газ бюджетним установам на умовах договору постачання, укладеного з цим товариством, за цінами та на умовах, визначених цим Положенням;

Для аналізу чинників, які впливають на формування роздрібною ціни, роздрібний ринок можна умовно поділити на регульований та нерегульований сегменти.

У I кварталі 2023 року регульований сегмент функціонував згідно зі статтею 11 Закону України «Про ринок природного газу», Положенням про ПСО 222 та Положення про ПСО 812.

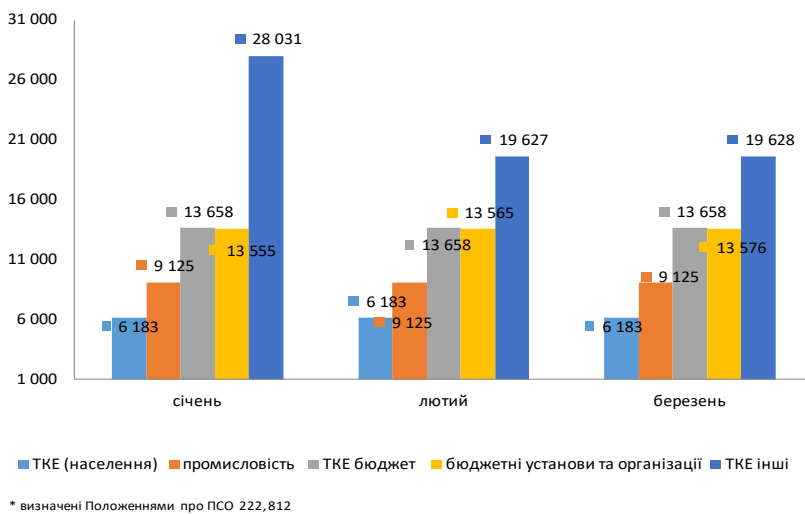
Положенням про ПСО 222 покладено, зокрема такі спеціальні обов'язки на:

- суб'єкта господарювання, що здійснює функції постачальника «останньої надії» (далі – постачальник «останньої надії») - газу окремим споживачам на умовах,

- ТОВ «Газопостачальна компанія «Нафтогаз України» – щодо забезпечення постачання природного газу споживачам, що є підприємствами, установами, організаціями, на балансі яких перебувають гуртожитки (та/або інші житлові будівлі, у яких постійно або тимчасово проживають побутові споживачі), за цінами та на умовах, визначених цим Положенням.

Середньозважена роздрібна ціна на регульованому сегменті ринку природного газу у I кварталі 2023 року для непобутових споживачів знизилась порівняно з попереднім кварталом та становила – 9 533 грн/тис. м³ (без тарифів на транспортування і розподіл природного газу та ПДВ), що на 1 591 грн/тис. м³ (14 %) менше ніж у IV кварталі 2022 року.

У січні 2023 року середньозважена роздрібна ціна на регульованому сегменті ринку природного газу для непобутових споживачів становила – 10 006 грн/тис. м³, у лютому – 9 374 грн/тис. м³, у березні – 9 092 грн/тис. м³ (без тарифів на транспортування і розподіл природного газу та ПДВ), таким чином ціна для непобутових споживачів на регульованому сегменті ринку у I кварталі поступово знижувалась.

Ціна на природний газ для виробників теплової енергії для потреб населення на регульованому сегменті ринку природного газу протягом I кварталу 2023 року була незмінною та становила 6 183 грн/тис. м³. Для виробників теплової енергії для потреб бюджетних установ та організацій регульована ціна становила 13 658 грн/тис. м³ та була незмінною протягом кварталу. Для промислових підприємств та інших суб'єктів господарювання протягом кварталу ціна на природний газ також була незмінною та становила 9 125 грн/тис. м³. Для бюджетних

Рис. 3.3. Динаміка цін на регульованому сегменті роздрібного ринку природного газу (без урахування тарифів на транспортування і розподіл природного газу та ПДВ), грн/тис. м³

установ та організацій у I кварталі 2023 року ціна природного газу становила 13 565 грн/тис. м³, зокрема, у січні 2023 – 13 555 грн/тис. м³, у лютому 2023 року - 13 565 грн/тис. м³, у березні 2023 – 13 576 грн/тис. м³. Для виробників теплової енергії для потреб інших суб'єктів ціна на природний газ коливалась та становила у січні 2023 року – 28 031 грн/тис. м³, у лютому – 19 627 грн/тис. м³, у березні – 19 628 грн/тис. м³ (рис. 3.3).

На нерегульованому сегменті роздрібного ринку природного газу у I кварталі 2023 року ціна на природний газ для непобутових споживачів становила 23 029 грн/тис. м³, що на 23 % менше ніж у попередньому кварталі та на 34 % більше в порівнянні з аналогічним періодом попереднього року.

У I кварталі 2023 року в порівнянні з попереднім кварталом роздрібна ціна на природний газ для бюджетних установ та організацій знизилась на 6 507 грн/тис. м³ (або на 19 %), тоді як у порівнянні з аналогічним періодом попереднього року зросла на 11 423 грн/тис. м³ (або на 71 %), для виробників теплової енергії для потреб бюджетних установ та інших у порівнянні з попереднім кварталом ціна знизилась на 5 576 грн/тис. м³ (на 17 %), а у порівнянні з аналогічним періодом 2022 року зросла на 5 792 грн/тис. м³ (або на 27 %), для промислових підприємств та інших суб'єктів господарювання у порівнянні з попереднім кварталом ціна знизилась на 7 335 грн/тис. м³ (на 24 %),

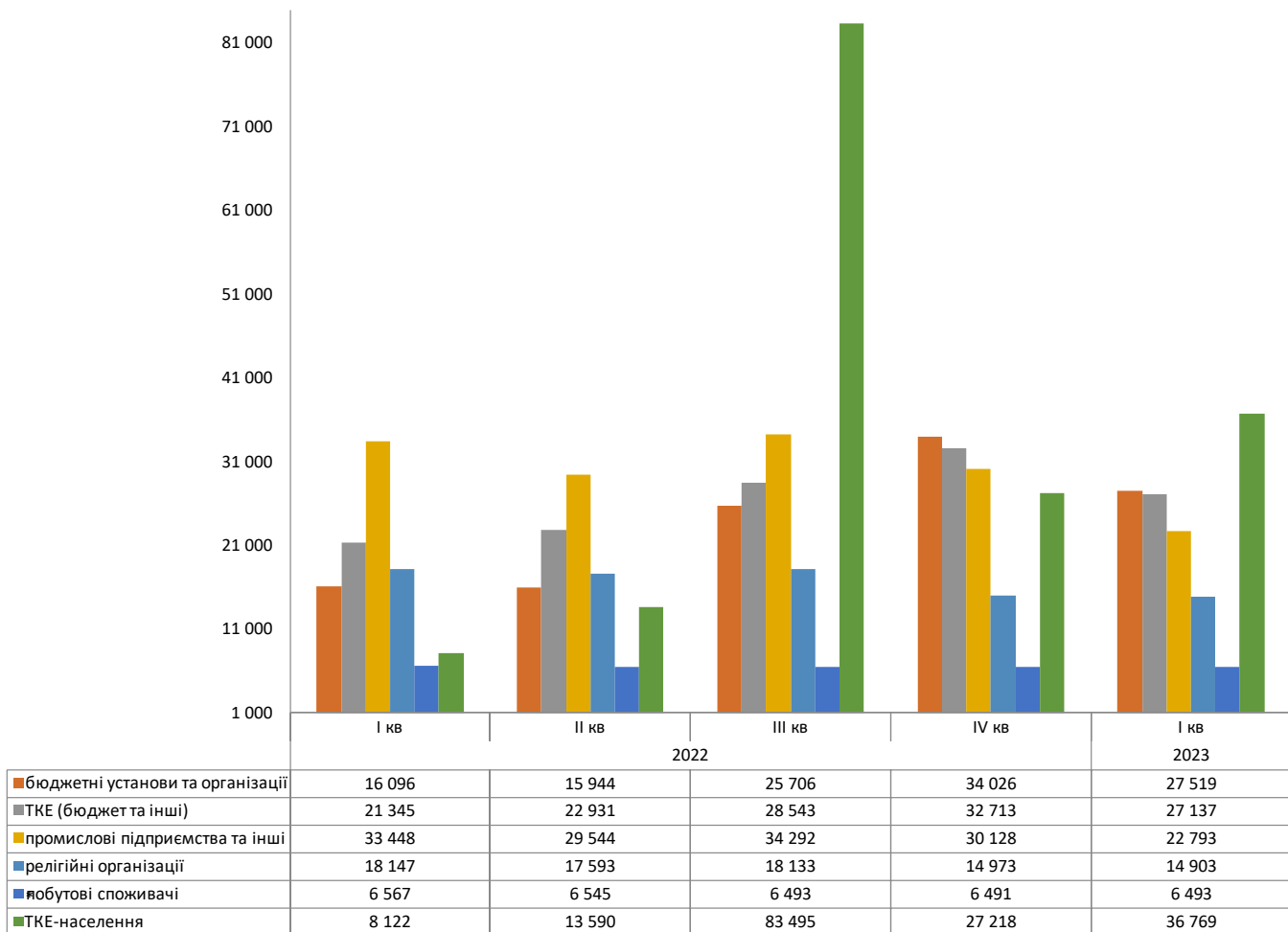

Рис. 3.4. Динаміка цін на нерегульованому сегменті роздрібного ринку природного газу (без урахування тарифів на транспортування та розподіл природного газу та ПДВ), грн/тис. м³

та у порівнянні з аналогічним періодом попереднього року знизилась на 10 655 грн/тис. м³ (або на 32 %), для релігійних організацій у порівнянні з попереднім кварталом ціна знизилась на 70 грн/тис. м³, що становить менше 1 %, тоді як у порівнянні з аналогічним періодом попереднього року знизилась на 3 244 грн/тис. м³ (або на 18 %).

Поряд з цим роздрібна ціна на природний газ для виробників теплової енергії для потреб населення у I кварталі 2023 року зросла на 9 551 грн/тис. м³ (на 35 %) у порівнянні з попереднім кварталом 2022 року та на 28 647 грн/тис. м³ (майже у 3,5 рази) у порівнянні з аналогічним періодом попереднього року (рис. 3.4).

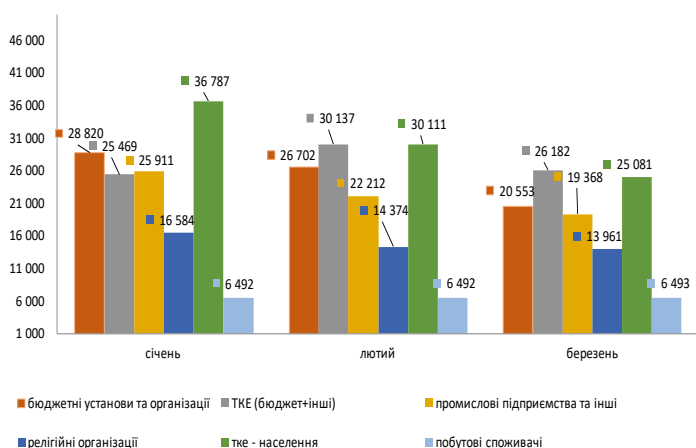

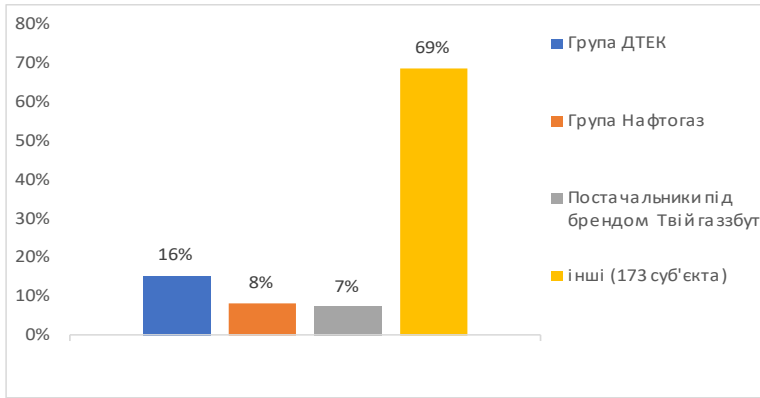
Рис. 3.5. Динаміка цін на нерегульованому сегменті роздрібного ринку природного газу (без урахування тарифів на транспортування і розподіл природного газу та ПДВ), грн/тис. м³

Таким чином, протягом I кварталу 2023 року (рис. 3.5) на нерегульованому сегменті ринку природного газу протягом усього кварталу найбільшою ціною на природний газ була для виробників теплової енергії для потреб населення, зокрема, у січні 2023 року ціна для цієї категорії споживачів становила 36 787 грн/тис. м³.

4. Конкуренція

Протягом I кварталу 2023 року на ринку природного газу здійснювали діяльність з постачання природного газу 180 постачальників, з них 13 компаній здійснювали постачання природного газу також побутовим споживачам.

У I кварталі 2023 року, як і у попередньому кварталі 2022 року, близько 97 % обсягів постачання природного газу населенню здійснювалось ТОВ «ГК «Нафтогаз України».

Частка групи Нафтогаз від обсягу постачання природного газу побутовим споживачам (нерегульований сегмент) склала близько 8%, групи ДТЕК – 16 % та постачальників під брендом «Твій газзбут» – 7 %. Частка інших постачальників (173 суб'єкти) в обсязі постачання природного газу побутовим споживачам (нерегульований сегмент) загалом становила 69 % (рис. 4.1).

Рис. 4.1. Частка обсягів постачання побутовим споживачам (нерегульований сегмент), %

5. Короткий огляд європейських газових ринків

Порівняння ціни на природний газ

Протягом I кварталу 2023 року ціна на європейському ринку (TTF) коливалась та була найвищою в січні – 24 231 грн за м³, найменшою в лютому та становила 19 090 грн за м³.

Зниження цін може бути пов'язано з достатніми запасами газу в підземних газосховищах ЄС, а також через помірну температуру в опалювальний період та заходи економії, які дозволили значно скоротити попит на природний газ.

Виходячи з аналізу цін на природний газ в ЄС та на ринку України за I квартал 2023 року (рис. 5.1), на роздрібному ринку України низький рівень цін пов'язаний, у першу чергу, із введенням мораторію на підвищення цін на природний газ для побутових споживачів (частка обсягів постачання побутовим споживачам становить 45 % від загального обсягу постачання).

На нерегульованому сегменті оптового та роздрібного ринків (непобутові споживачі) ціни співставні з цінами на європейському газовому хабі (TTF).

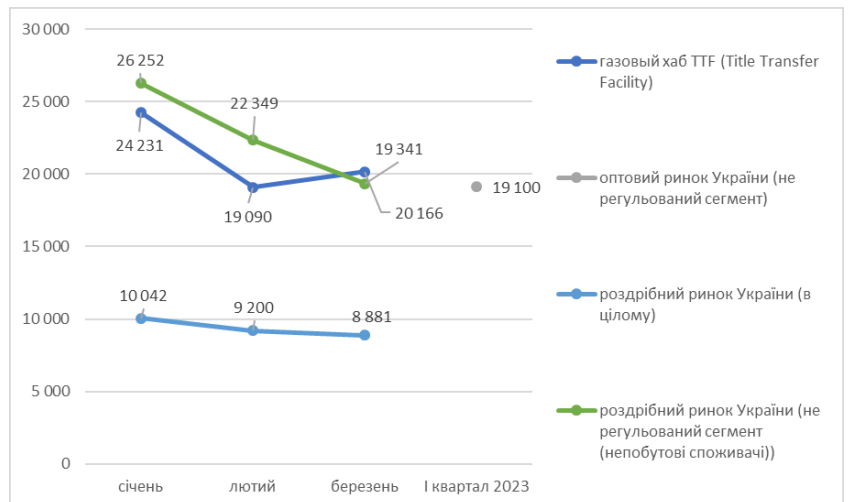

Рис. 5.1. Ціни на природний газ відповідно до ринків, грн/тис. м³

Короткий огляд звіту Європейської комісії за IV квартал 2022 року⁵

Наприкінці жовтня і на початку листопада спотова ціна на біржі TTF тимчасово впала до 30 євро/МВт·год після того, як декілька поставок зрідженого природного газу не вдалося розвантажити в північно-західних європейських газових хабах через заповнені склади та перевантаженість газотранспортної мережі в регіоні. Ціна піднялася до приблизно 150 євро/МВт·год на початку грудня, а потім суттєво зменшилася до 70 євро/МВт·год наприкінці місяця. Відтоді вона постійно падала аж до травня 2023 року.

Протягом 2022 року Європейська комісія та її держави-члени розробили комплексну низку ініціатив для боротьби з енергокризою. Вони продовжили роботу над цим і в останньому кварталі 2022 року, уживши на законодавчому рівні кілька додаткових заходів, як-от зміцнення солідарності завдяки кращій координації купівлі газу, розробка достовірних базових цін для збільшення прозорості розрахунку вартості газу, введення механізму корегування ринкової вартості для стабілізації у період надмірного підвищення цін, створення схеми для пришвидшеного впровадження відновлювальної енергетики, що дозволяє прискорити заміну газу у виробництві електрики та опалення. Цей механізм сприяє спробам влади урізноманітнити енергопостачання. Розширення можливостей регазифікації, зменшення попиту та запаси, поповнені напередодні зими, – усе це призвело до видимих покращень ситуації на ринку в четвертому кварталі 2022 року (а в першому кварталі 2023 року результати були ще очевиднішими).

Після припинення постачання по «Північному потоку» у третьому кварталі імпорт російського трубопровідного газу стабілізувався на рівні 3 – 4 мільярдів кубометрів на місяць, у порівнянні з 11 – 12 мільярдами кубометрів на місяць у четвертому кварталі 2021 року. У четвертому кварталі 2022 року імпорт російського газу зменшився до приблизно 15 %, що на 25 % менше ніж у відповідному кварталі 2021 року (рис. 5.2). Російський трубопровідний газ в основному замінили на імпорт зрідженого природного газу (+13 мільярдів кубічних метрів, що дорівнює +70 % до рівня аналогічного періоду попереднього року) та додатковий імпорт трубопровідного газу переважно з Норвегії та Великої Британії.

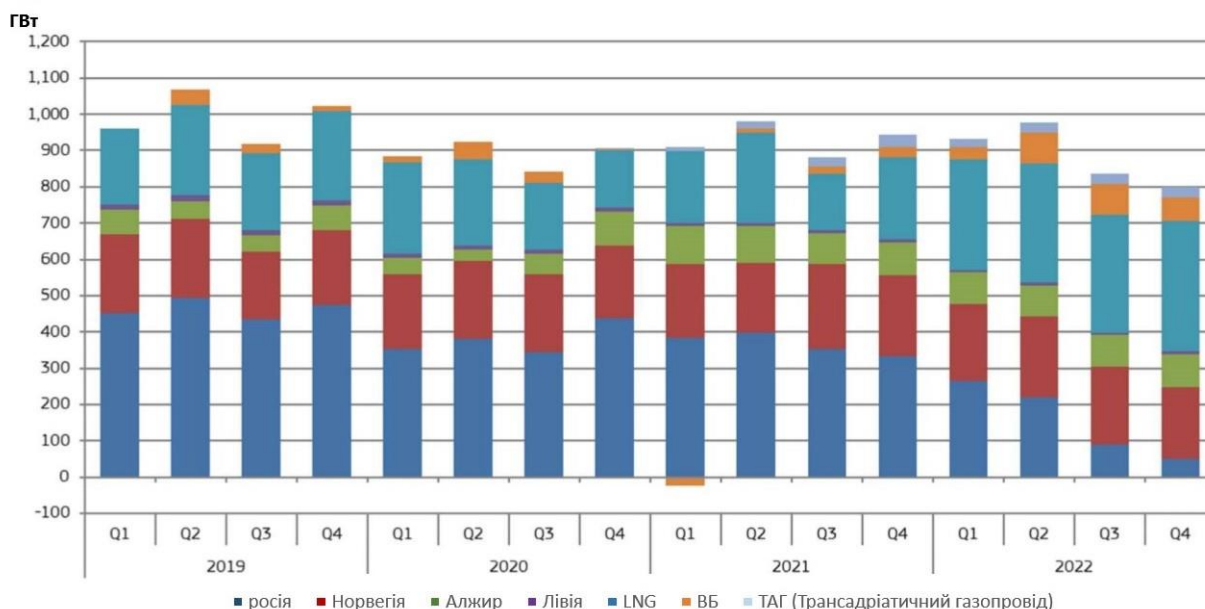

Рис. 5.2. Структура імпорту природного газу до ЄС

⁵ EU quarterly gas market reports

https://energy.ec.europa.eu/data-and-analysis/market-analysis_en

У порівнянні з ринками Азії, які активізувались влітку 2022 року, націнки дедалі зменшувалися у IV кварталі: після досягнення рівня 100 євро/МВт·год під час піку серпневої кризи, уже у грудні вони впали до приблизно 10 євро/МВт·год. Велика кількість зрідженого природного газу в південно-західній Європі та зменшення перевантаженості мережі в північно-західній частині материка призвели до початку руху в напрямку «нормалізації» знижок у цінах на імпорту зрідженого природного газу до рівня ТТФ та інших континентальних стандартів. У четвертому кварталі 2022 року Сполучені Штати Америки були найбільшим постачальником зрідженого газу для Європейського Союзу, забезпечуючи 13,2 мільярди кубічних метрів (36 % від загального обсягу імпорту цього газу Європейським Союзом). У цьому ж кварталі ЄС продовжив імпортувати найбільшу кількість зрідженого газу у світі, випередивши Японію і Китай.

Середній ступінь наповнення газових резервів у Європі досягнув 91 % у четвертому кварталі, що на 29 % більше ніж в опалювальному періоді попереднього року. Рівень закачування до сховищ природного газу залишався на високому рівні. Швидшому наповненню посприяли набагато більші надходження зрідженого природного газу в четвертому кварталі, які перевищили рекордно високий рівень імпорту в третьому кварталі на 13 %, та додаткове трубопровідне постачання, яке частково компенсувало падіння імпорту трубопровідного газу з росії, у поєднанні зі значно меншим споживанням газу. Піковий показник було зафіксовано 13 листопада (95,6 %) – майже на місяць пізніше ніж зазвичай, через помірну погоду та пізній початок опалювального сезону.

Кількість спожитого газу в ЄС зменшилася на 21% у четвертому кварталі 2022 року, що дорівнює 95,4 мільярдам кубічних метрів. Порівнюючи з цим же періодом попереднього року, це на 25 мільярдів менше. Використання газу для генерації енергії залишалося на високому рівні (133 ТВт·год) та трохи збільшилося – на 1,7 %.

Обсяги торгівлі газом на європейських газових хабах впали на 25% у четвертому кварталі 2022 року порівняно з аналогічним періодом минулого року, продовжуючи тенденцію до зниження, яка вже спостерігалася у попередніх кварталах. Частка біржових контрактів дещо зросла у порівнянні з третім кварталом 2022 року (67 % проти 63 %), але вона була такою ж, як у четвертому кварталі 2021 року.

Роздрібні ціни на газ для побутових споживачів у багатьох столицях ЄС суттєво знизилися протягом IV кварталу 2022 року вперше з початку кризи. Тим не менш, роздрібні ціни все ще зростали в деяких столицях і в четвертому кварталі середні ціни зросли значно нижчими темпами (3 %), ніж у попередньому кварталі (коли вони зросли на 23 %). Збільшення ціни у порівнянні з аналогічним попереднім минулого року становило 71 %, тоді як у третьому кварталі – 108 %.

Частка енергетичної складової в ціні продовжувала зростати і досягла 69% у четвертому кварталі, тоді як роком раніше вона становила 53 %, оскільки країни-члени все ще не підвищували податки і збори.